GAZETA KRAKOWSKA

Nro. 37.

W NIEDZIELĘ DNIA 8. MAIA 1803.

Z Wiedna d. 30. Kwietnia.

J. C. K. M. raczył rotmistrza w 3 regimencie husarow Arcy Xcia Ferdynanda, kawalera woyskowego orderu Maryi Teressy, Antoniego Horwata de Szent Guorgi, w nadgrodę iego walecznych usług, wynieść nayłaskawiey do godności barona w C. K. kraiach z uwolnieniem od taxy.

Znanego z wielu pism anatomika i medyka Aloyzego Rudolfa Vettera, dotychczasowego prosektora przy tuteyszym powszechnym śpitalu, który się szczególniey zasłużył przez urządzenie tuteyszego muzeum do patologicznych lekcyy przeznaczonego, raczył J. C. K. M. mianować publicznym professorem anatomii i fizyologii w szkole głowney Krakowskiey.

D. 15 t. m. Xżę Maxymilian Saski z swoią małżonką, z domu Xżniczką Parmeńską, przyiechali do Pragi odwiedzić swoią matkę Arcy Xzniczkę Maryą Amalią wdowę po Xciu Parmeńskim, która aż do Laun, na przeciwko nich wyiechała. D. 19 Arcy Xżna Marya Amalia wraz z Xstwem Saskim i całem ich orszakiem zaszczycili odwiedzeniem swoim tamteyszy instytut głuchoniemych. Zabawili tam dosyć długo, pytali się o wszystko i znaywiększem ukontentowaniem patrzali na edukacyą tych od natury upośledzonych dziatek; przy odchodzie zaś zapisali swe imiona w Xięgę instytutu zostawuiąc dla większey pamiątki dowody swey hoyności. D. 24 tamteysza śiachta dała dla nich w pałacu Xcia Lichtesteina wielką wieczerzą i bal. Sala pałacu była świeżemi kwiatami i pomarańczami pięknie przyozdobiona.

Z Medyolanu d. 11. Kwietnia.

Nasz wice prezydent, który cierpiąc podagrę, nie wychodził czas niejaki z domu, przyszedł zupełnie do zdrowia. Udał się wczoray nayprzod do pałacu rządowego, potem w towarzystwie kommendanta gwardyi i innego officyera do jenerała Murata.

Zapowiedziano nam tu przybycie więcey woyska francuzkiego; dziś atoli mowią, że te woyska odebrały przeciwny rozkaz.

Jedna z naszych gazet przywodzi następuiącą wiadomość z Neapolu pod d. 22 Marca: " J. K. Mość oddalił skarbowego ministra Józefa Zurlo i nakazał mu udadź się do mieysca swego urodzenia w prowincyi Cantado. Minister ten wszedł na ten urząd po ostatnich zaburzeniach. Okoliczności przymusiły go użyć gwałtownych środkow, które

dziś nazywaią zdzierstwem, a o których iak zapewniaią Król wcale nie wiedział; spodziewaią się zatem, że skoro iuż są wiadome Królowi Jmć iż będą uchylone. Następca wypadłego z łaski ministra nie iest ieszcze wiadomy, i mniemaią, że podobno dawna rada skarbowa będzie znowu przywrocona. Król oddalił także dwoch prezydentow kamery królewskiey Vico i Gianoccoli.,,

Dowiaduiemy się z Wenecyi, że Papież udarował kościoł klasztoru S. Jerzego, w którym iak wiadomo był obrany, 6 wielkiemi, a 4 małemi srebrnemi lichtarzami, takimże krzyżem i innemi na ołtarz ozdobami, przydaiąc do tego grzeczny list.

Z Paryża d. 18. Kwietnia.

Jeszcze względem pokoiu lub woyny zupełna niepewność panuie. Lord Whitworth podał znowu naszemu rządowi notę.

Dnia onegdayszego rząd podał przez Ob. Lacuee ciału prawodawczemu proiekt, podług którego w 104 departamentach Rzpltey ma bydź wybranych 30,000 popisowych z r. XI, a 30,000 z r. XII; a to dla dopełnienia armii pokoiowey. Procz tego maią wybrać 30,000 z r. XI, i 30,000 z r. XII. na uformowanie armii odwodowey. Tym sposobem armiia w przypadku potrzeby stanie na stopie woienney. Popisowi z r. XII. nie mogą bydź pod żadnym pozorem przed początkiem tegoż roku zwoływani. — W raporcie, który radźca stanu Lacuée względem tego proiektu zdawał, uważano szczególniey następuiące wyrazy: " Nie potrzeba to nadzwyczaynego rekrutowania znagliła rząd do zaymowania klassy popisowych z r. XII. w ustawę r. XI. sama tylko przezorność krok mu ten wskazała. Armiia w r. XI. będzie podług stopy pokoiowey przez tegoroczną klassę popisowych dopełniona, a żaden polityczny wypadek nie wystawia rządowi przysłości wymagaiącey powiększenia armii. Rząd iedynie z przywiązania do porządku przedsięwziął takowy proiekt. Wreście rząd ustawy popisowe teraz bardzo umiarkował.

Monitor zawiera powtornie doniesienia z Malty względem negocyacyy kommandora Busy z ministrem angielskim P. Ballem. Na przełożenie P. Busy Namiestnika W. Mistrza, minister francuzki jenerał Vial przełożył na pismie P. Ballowi, ażeby opuścił wyspę Maltę, zwłaszcza gdy nieustąpienie sprzeciwia się traktatowi amieńskiemu. Ale minister angielski powtorzył swoią odpowiedź: że czeka dokładnieyszych instrukcyy z Londynu, że życzyłby, ażeby W. Mistrz do Malty się udał, i zaiął dom zostawiony do iego rozrządzenia. Wielki Mistrz na to odpowiedział, że nie przybędzie do Malty poty, poki tey wyspy Anglicy nie opuszczą.

Twierdza Charles na Gwadelupie ma na potem mieć nazwisko Richepanse.

Pierwszy Konsul puści się w podroż na początku Maia. Towarzyszyc mu będzie między innymi Ob. Talleyrand minister związkow zewnętrznych.

Interessa Rzpltey Włoskiey w Wiedniu będzie sprawował minister francuzki Ob. Champagny.

W Prowins 9 murzyńskich i etyopskich Murzynow chrzczono z naywiększą okazałością. Zostali oni umieszczeni za muzykantow przy iedney z naszych półbrygad.

Przez Bordeaux przebiegał goniec z Paryża do Madrytu, który miał uwiadomić tamteyszego prefekta, że Król Jmć Pruski przyiął na siebie posrednictwo w sporach pomiędzy Francyą i Angliią.

Dnia 19. Kwietnia.

Wywoz piastrow znowu pozwolony został.

Jenerał Menou nakazał ułożenie nowego

etatu woyskowych, którzy pierwey byli w służbie Króla Jmć Sardyńskiego, a potem weśli w służbę Rzeppltey. Wszyscy takowi maią się zgłosić do Ob. Reinharda wypłatcy w Turynie.

Rząd wydał wyrok nakazuiący ustanowienie nowey 112 półbrygady pieszy. Mieszkancy 9 departamentow bywszych Niderlandow, którzy w woysku austryackim służyli, w bywszych swoich rangach będą wniey umieszczeni.

Izba handlowa paryżka już uzyskała zupełne urządzenie. Prezydentem oney iest prefekt departamentowy, wice prezydenktem Ob. Vignon, a kandydatami do W. rady handlowey przy ministrze wewnętrznym OOb. Biedermann i le Roux.

Wczoray podano ciału prawodawczemu proiekt lepszego urządzenia pensyy tak dla wysłużonych i rannych żołnierzy, iakoteż dla wdow poległych woiownikow. Jenerał dywizyi, który 2 członki utracił, otrzymuie pensyi 9000, a gdy po 30 letniey służbie z armii wychodzi 30,000 frankow &c.

Wczoray podano także ciału prawodawczemu proiekt względem ceł. Radzca stanu Collin oświadczył. Rząd przeświadczył się że przywrocenie żeglugi iest połączone z przywroceniem handlu. Jeżeli handel nie kwitnie na łonie pokoiu, tedy państwo nie ma dobrych maytkow, którzyby go wśrod woyny bronili. „

Dalszy ciąg Xięgi Ustaw Cywilnych.

Tytuł VII. O prawach służących Oycu i przyznaniu dzieci. Którego głownieysze urządzenia są następuiące:

Rozdział pierwszy mowi o przyznaniu dzieci prawych czyli w małżeństwie spłodzonych, dziecie w czasie małżeństwa poczęte ma za oyca męża. Jednakowoż ten mąż, który dowiedzie, że począwszy od dni 30 aż do 180 przed narodzeniem dziecięcia był, bądź z powodu oddalenia, bądź z powodu iakiego innego przypadku w fizyczney niesposobności spółkowania z swoią żoną, będzie mógł nieprzyznać za swoie dziecięcia. Mąż nie będzie mógł, z powodu przywodzenia swoiey naturalney niemożności nieprzyznawać dziecięcia. Niebędzie go mógł także nieprzyznawać z powodu nawet popełnionego cudzołoztwa od żony, byleby narodzenie się dziecięcia przed nim ukrywane nie było, a w tym przypadku potrzeba aby przywiódł zdarzenia mogące dowieśdź, że nie iest iego oycem. Dziecię urodzone na dni 180 przed zawartym małżeństwem nie może bydź nieprzyznanym od męża w następuiących przypadkach: 1) Jeżeli wiedział o cięży przed małżeństwem; 2) ieżeli był przy spisaniu protokułu narodzenia się dziecięcia i ieżeli protokuł ten podpisał; 3) ieżeli dziecie za niemogące żyć będzie uznane. Prawość dziecięcia narodzonego w 300 dni po rozwiązaniu małżeństwa może bydź zaprzeczaną. Rozdział 2, mówi a dowodzeniu dzieci, że są dziecmi prawemi, co protokułami narodzenia wpisanemi w xięgi czynów stanu cywilnego dowodzonem bydź powinno. W niedostatku tego dowodu, dosyc będzie gdy dowiodą, że zawsze za dzieci prawe miane i uważane były. Żadne dziecię nie może żądać praw innych nad te, które mu stan iego urodzenia nadaie, i przeciwnie nikt nie może mu zaprzeczać praw, które mu z stanu iego urodzenia należą. W niedostatku protokułu urodzenia i dowodu, że za prawe miane i uważane zawsze były, dzieci świadkami prawości swoiey dowodzić mogą. Rozdział 3ci stanowi o losie dzieci naturalnych. Dzieci spłodzone mimo małżeństwa, wyiawszy iednak narodzone z kazirodztwa albo cudzołoztwa mogą bydź za prawe uznane przez nastąpione małżeństwo między ich oycem i matką; gdy ci prawnie ich uznaią przed ich mał-

żeństwem, albo protokułem zawartego pomiędzy niemi małżeństwa; uznanie dzieci za prawe może nawet następować na stronę dzieci iuż zmarłych gdy te zostawiły potomków, i w tym przypadku uznanie to idzie na korzyść tychże potomków; dzieciom przyznanym za prawe przez nastąpione małżeństwo między ich oycem i matką, też same służą prawa co dzieciom spłodzonym po zawartym małżeństwie. Uznanie dziecięcia naturalnego, będzie uczynione przez czyn urzędowy, ieżeli dziecię to przez protokuł narodzenia za takie uznane nie było. Uznanie dziecięcia przez oyca bez wskazania i wyznania matki, co do oyca tylko skutki swoie rozciągać będzie. Uznanie dziecięcia nastąpione w czasie małżeństwa, przez iednę z małżeństwa osobę, którego było oycem lub matką przed zawartym małżeństwem i z kim innym, a nie z drugą małżeństwa osobą, niebędzie mogło szkodzić ani temu dziecięciu, ani dzieciom w tym małżeństwie spłodzonym; iednakowoż będzie mieć swóy skutek porozwiązaniu małżeństwa ieżeli dzieci w małżeństwie spłodzonych nie będzie.

Radca stanu Berlier mowca rządowy, podaiąc ciału prawodawczemu *Tytuł VIII. O przysposobieniu*, wspomniał wkrótkości o przysposobieniu u Hebrayczyków, którego nawet i ślady nie pozostały, u Ateńczyków gdzie stawało się żywiołem pychy; gdy zaś myśl, rzekł, zwraca się ku przysposobieniu, zastanawia się nad przysposobieniem u Rzymian iako nad tym, którego dowody zupełnieysze do czasów naszych pozostały, i może także iako należącym do tego z dawnieyszych ludów, którego ustawy i prawa powiększey części przyswoiliśmy sobie. Lecz czymże było przysposobienie u Rzymian? Przemienieniem zupełnym familiy. Nie będę wcale roztrząsał formalności iakie pierwiastkowo przy przysposobieniu zachowywano, a które tak często gwałcone były przy końcu Rzpltey, a częściey ieszcze pod Cesarzami. Trudnoby było przypuścić we Francyi ustawę tak przeciwną przyiętym wyobrażeniom. Jakże można bez zezwolenia familiy przypuszczać do niey i do wszystkich iey praw osobę, którey natura w niey nie umieściła. Poznano, rzekł daley mowca, że przysposobienie Rzymian, którym bardziey rządziły widoki polityczne aniżeli obywatelskie, nie iest zgodnym z naszymi obyczaiami. Przysposobienie u Germanów, o którym mówi Montesquieu nie mogło nawet stać się materyą głębokiego roztrząsania. Gdyby przysposobienie nie mogło bydź u nas utrzymane, tylko z cechami iakie miało u ludów dawnieyszych, powinnoby bydź z xięgi ustaw naszych wymazanym. Lecz przykład bardziey zbliżony do naszych czasów i obyczaiów iest obok nas. Xięga ustaw pruskich przypuszcza przysposobienie. Podług niey nie zrywaią się związki familii i iedynie zawiera się kontrakt między przysposobiaiącym a przysposobionym. Xięga ta służyła nam za wzor; byłoby to krzywdzić lud francuzki, gdyby myślić można, że charakter iego, sprzeciwia się ustanowieniu, które zarazem bydź powinno, czynem pocieszaiącym dla tego, który przysposabia i czynem dobroczynności dla tego, który iest przysposabianym. . . . Tu mowca wykłada zasady przysposobienia i wyłuszcza warunki, pod któremi czynione bydź może; dwie pierwsze są aby nie mieć ani dzieci, ani potomków w prostey linii i naymniey mieć lat 50 skończonych. Ustawa ta nieprzepomniała o małoletnich, owszem przeciwnie głównieyszym zamiarem przysposobienia iest zapewnienie iey pomocy, lecz przysposobienie nie może bydź czynione iak za doyściem lat ustawą przepisanych przez przysposabianego; przysposobienie poprzedzać powinny 6 letnie starania około

niego, wczasie iego małoletności. Skutki przysposobienia są następuiące: dziecię przysposobione nie wychodzi z swoiey familii, zachowa swoie przezwisko, dołączy do niego tylko przezwisko przysposabiaiącego: obowiązek dawania pomocy będzie zachodził między przysposobionym, a przysposobiaiącym. Związki małżeńskie nie mogą zachodzic między osobą przysposabiaiącą, a tą, którą przysposobiła, ani między osobą przysposobioną i dziecmi, które przysposobiaiący poźniey spłodzic może. Co do spadku maiątku, przysposobienie nadaie przysposobionemu wszystkie prawa, iakie prawym dzieciom służą; przysposabiaiący może odebrac wszystko cokolwiek dał przysposobionemu od siebie, ieżeli ten umrze nie zostawiwszy po sobie dzieci.

Z Londynu d. 19. Kwietnia.

P. Pitt iuż nie weydzie do ministeryum i zamiast bawienia się w Londynie, wyieżdza z lordem Melvillem do zamku Walmer. Negocyacye, które z nim P. Addington rozpoczął, względem przywrocenia go do ministeryum iuż zupełnie zerwane zostały. Miał on żądac przywrocenia razem z sobą lordow Grenwilla, Spencera i Melwilla na co P. Addington nie przystał. Gdy zaś wniosek zrobiono, że ieźli P. Pitt nie powroci do ministeryum nie przyydzie też i do zerwania pokoiu, zatem ożyły nadzieie stanu kupieckiego, a papiery podniosły się do 65 ¾. Parlament znowu się dzisiay zgromadził. Rozumiano z początku, że Król wyśle poselstwo z uwiadomieniem o załatwieniu głownych sporow z Francyą, lecz to nie nastąpiło, i dotąd ieszcze w negocyacyach nic pewnego, nie zaszło. Niektóre dzienniki utrzymuią iż P. Pitt żądał, ażeby sam naywyższą powagę otrzymał, ale P. Addington niechciał się zrzekac swoiego urzędu, i tylko życzył sobie miec pomoc z P. Pitta. Zapewniaią procz tego, że Grenwilliści domagac się będą w parlamencie przeyrzenia stanu państwa, ponieważ dotąd Parlament rownie iest niewiadomy, interessow stanu iak był przed swem odroczeniem. Mowią że P. Addington iest wcale przeciwny powrotowi lorda Grenwilla do ministeryum, który się z P. Pittem poiednał, a który tak bardzo postępowaniu P. Addingtona przygania. Słowem negocyacye z P. Pittem chybiły, a P. Addington się troska, ażeby za nastąpieniem przeciwney odmiany nie był przymuszony grać niższey roli. Z tem wszystkiem zapewniaią, że ieszcze niektóre odmiany w ministeryum nastąpią, ponieważ P. Addington żąda do swey pomocy kilku mężow utalentowanych.

Amerykanie wysłali pełnomocnika do nowego Orleanu dla przełożenia tamteyszemu rządcy krzywd Amerykanom poczynionych. Rządca człowiek pełen talentow oświadczył, że wniczem nie może się oddalac od rozkazow dworu.

List prywatny z Luizyany pod d. 20 Stycznia donosi: " Teraz Amerykanie nie rozlawszy i kropli krwi mogą się stać panami Luizyany; ale gdyby Francya ten kray posiadła, tedyby rzeczy inną postac wzięły. Warownie Nowego Orleanu są w bardzo lichem stanie, a załoga prowincyi iest wcale nieliczna. Milicya mieyska odbywa wszędzie służbę, a w całym kraiu lud skłonny do powstania. Trzy tysiące amerykanskiey milicyi zdobyłoby Luizyanę bez naymnieyszego oporu. „ — Listy zaś z Nowego Jorku donoszą, że do Washingtonu przybył agent Florydanow dla negocyowania z prezydentem Jeffersonem o wcielenie Florydy do stanow północney Ameryki. Mieszkańcy nie chcą bydź darowanymi przez Hiszpanią żadnemu obcemu mocarstwu, i wolą raczey przyłączyć się

do Ameryki, lub gdyby to bydź nie mogło, udadź się pod opiekę Anglii.

Kongres amerykanski d. 3 Marca odroczył posiedzenia po rozważeniu propozycyy P. Braekenbridga względem Luizyany i Nowego Orleanu nakazuiące uzbraiania woienne czego uskutecznienie zlecono prezydentowi. Ośmdziesiąt tysięcy milicyi będzie teraz w istotney służbie 1 mill. 500,000 dolarow wyznaczono na koszta woienne, a 25000 dolarow na zbroiownie nad zachodniowemi wodami. Posiedzenia kongresu są odłożone do Listopada.

Dziesięć tysięcy mieszkańcow prowincyi Kentuki iuż się uzbroiło, stanęli obozem i 50,000 dollarow na koszta woienne złożyli. W obozie pokazały się małe chłopcy z kartkami na kapeluszach, gdzie były wyrazy: " Woyna i precz Demokraci! Chcieli iuż ochotnicy ciągnąć do Luizyany gdy ich doszedł list od P. Jeffersona, ażeby czekali na skutek negocyacyy P. Monrea wysłanego do Paryża. Wartość towarow corocznie na 250 okrętach przez Missyssypi wywożona donosi 4 mill. dolarow.

Lord Nelson dostał pozwolenie, ażeby mógł sobie sam obierać wszystkich officyerow na dowodzonym przez siebie okręcie liniowym Victory. Dobiera on takich, którzy pod nim dzielili iego zwycięztwa. Nosi on teraz żałobę po zmarłym Hamiltonie, który mały bardzo maiątek zostawił, a Pani Hamiltonowa otrzymała od Króla pensyą.

W testamencie Pan Hamilton tak mowi o lordzie Nelsonie: " Moiemu nayszacownieyszemu przyiacielowi lordowi Nelsonowi odkazuię kopiią portretu Emmy przez Panią Lebrunową na emalii przez Bona zrobioney, na mały dowodzik moiego wielkiego szacunku, którą ku niemu, iako ku naycnotliwszemu, nayzacznieyszemu, i nayodważnieyszemu mężowi zawsze chowałem. Niechay Bóg zlewa na niego swoie błogosławieństwa, a biada temu, kto na to nie powie. Amen.,,

Zołnierze osądzeni na śmierć w Gibraltarze za bunt i tutay przysłani, będą do zatoki Botanybay wywiezieni.

Jeden człowiek maiący przy sobie monetę duńską i pięknie był ubrany, został znaleziony zabity na brzegu morskim między Dealem i Dowrem. Pistolet leżał przy nim, a głowa była roztrzaskana; sądzą, że się zabił w nadziei, iż go przybywaiące morze zabierze. Jego twarz iest wcale nieznana i maią go za cudzoziemca.

Niedawno wyszła z Helwetsfluis hollenderska fregata Pallas spotkała eskadrę admirała Tornboruga przy wyspie Gorei. Pozdrowiła ona zwyczaynym sposobem eskadrę ale musiała zatrzymać się i wysłała bat do admiralskiego okrętu dla dowiedzenia się, czyli kapitan miał się do admirała udadź, czego ten iednak nie przyiął z oświadczeniem szacunku, zwłaszcza gdy się dowiedział, że fregata nie miała na sobie woyska, tylko wiozła wice admirała Hartsinka, który na mieyscu admirała de Winter obeymie kommendę na morzu środziemnem.

Pomiędzy woyskiem hollenderskim przybyłem na Demerarę śmierć wielkie szkody czyni. Grzebią tam po 50 i 100 ludzi codziennie.

Teraz nasze dzienniki głoszą, że w Cherburgu, Hawrze i St. Malo nie ma żadnych uzbraiań prócz St. Domingskiey wyprawy. Kapitan Popham dowodzący wschodnio-indyyskim woyskom w Egipcie iuż do Londynu przybył.

Z Hawany wiele woysk hiszpańskich odpłynęło na francuzkiey fregacie do St. Domingo. Przeciwko buntownikom na tey wyspie używaią teraz wielkich brytanów.

Na brzegach chinskich zatonął hiszpański okręt z 850,000 piastrów.

Z Kantonu w Chinach pod d. 26 donoszą, że tam bunt wybuchnął, i że buntownicy rozszerzyli się aż do odległości 3ch dni iazdy od Kantonu. Woyska cesarskie kilkokrotnie z wielką stratą odparte zostały. Buntownicy tak wiele maią stronników i związków, iż gdy w iedney prowincyi zupełnie pobitemi byli, natychmiast w 2giey z nową siłą powstali. Już mówiono o przywróceniu dawney dynastyi Cesarzów. Nowsze iednak wiadomości donoszą, że wice król czyli rządca Kantonu pobił bntowników. Ten wice król wróciwszy d. 12 Grudnia do Kantonu nagle d. 14 umarł. Sądzą, że się otruł popadłszy w niełaskę u Cesarza z przyczyny opieszałego postępowania względem buntowników. Cesarz wysłał 2 mandarynów do prowincyi Kwantangu dla weyrzenia w postępki tamteyszych mandarynów podczas buntu.

Umarła tu w bardzo podeszłym wieku Panna milordowna Reynolds, i zapisała rządowi 50,000 f. szt. na opłacenie długow narodowych.

Z Basory donoszą, że handel tego miasta zupełnie upadł, ponieważ Arabowie pod dowodztwem Abdul Wechaba okolice Bagdadu zaięli.

Podług listów z Indyy, siostrzeniec Peishwy zupełnie także od Holkara pobity został i wszystkie bagaże utracił. Peishwa iednak ieszcze przed przybyciem do Bombaiu wszystkie swoie skarby na mieysce bezpieczne uwiozł. Nad granicą Marattow zgromadza się wiele woysk angielskich.

Król Jmć mianował Jakoba Gambura głownym konsulem w Lizbonie.

Doktór Wilhelm Wittman, który przez 2 lata był chirurgiem przy W. Wezyrze, wydał teraz opis podroży swoiey pod tytułem: *Podróż po Turcyi, Azyi mnieyszey, Syryi i pustyniach Egipskich w roku* 1799, 1800, 1801 *w I. T. in 4to.* z 30 kopersztychami.

Słychać, że Anglicy dopoty z Malty nie ustąpią dopoki zakon w takim stanie nie będzie iak waruie traktat amienski.

Dnia 21. *Kwietnia.*

Onegday zgromadził się parlament. P. Addington oświadczył, że wkrótce spodziewa się mieć to ukontentowanie, że będzie mógł donieść parlamentowi o negocyacyach z Francyą. Widać, że wkrótce spodziewaią się gońca, którego depesze maią spór zakończyć. Z powodu tey nadziei, i z powodu mowy P. Addingtona w parlamencie papiery nasze podniosły się wczoray do 67½ za sto.

Lord Merville (Dundas) zasiadł w izbie wyższey.

W przyszły wtorek połkownik Patten wniesie proiekt do parlamentu o przeyrzenie stanu narodu.

Na wczorayszey audyencyi, na którey się i jenerał Andreossy znaydował, P. Addington miał długą z Krolem rozmowę.

Z Bruxelli d. 21. *Kwietnia.*

W Dunkierce, Bolonii i innych nadkanałowych portach francuzkich, zbiera się wielu maytków dla służenia na uzbraianych teraz okrętach woiennych, batach armatnych i statkach płaskich. Wzdłuż brzegów pozgromadzały się znaczne korpusy woysk, które w przypadku woyny użyte być maią. Z tem wszystkiem nadzieia pokoiu nie upada.

Wczasie podroży pierwszego konsula nasze miasto, będzie środkiem rządu francuzkiego. Już tu 3 domy dla orszaku Bonapartego naięto.

Z Auszpurga d. 18. *Kwietnia.*

Gdy w r. 1772 zakon iezuicki od Klemensa XIV. zniesiony został, klasztor iezui-

cki tuteyszy wyrokiem rady nadworney rzeskiey w Wiedniu utrzymany został, ponieważ okazało się, że sławny ród Fuggerów pod tym warunkiem ten klasztor uposażył, ażeby kolegium iezuickie trudniło się edukacyą młodzieży katolickiey w Auszpurgu, tylko zakonnicy musieli swóy habit zamienić na suknie xięży świeckich. Ale teraz Elektor Bawarski zabrał na skarb ich dobra 10,000 ryń. dochodu rocznego czyniące; zatem dnia wczorayszego wyiechała ztąd deputacya od rady katolickiey w celu uczynienia Elektorowi w tey mierze przełożeń.

Z Petersburga d. 8. *Kwietnia.*

Od kilku dni mamy naypięknieyszą wiosnę. Onegday ułożono na Newie most, przez który przechodził park artylleryi z ludwisarni na stronę wiborską.

P. Becker został mianowany od Krola Duńskiego agentem w Archangelu, a kupiec Sorgenfrey wice konsulem duńskim w Lipawie. Imperator Jmć uznał ich w tey godności.

Za zezwoleniem J. Imp. M. ustanowiła się kompania handlowa połowu ryb na morzu białem i około nowey Zemli. Ta kompania nie ma i nie żąda wyłączonych przywileiow.

Hrabia Tatyszczew mianowany na mieyscu Xcia Italińskiego posłem do Neapolu, w tych dniach stąd odieżdza.

Dyrektorem nowo ustanowionego cła w Buchtarmie na granicy bukarskiey został mianowany sławny z dziwactwa losu Konsyliarz dworski Jefremow. Ten mąż dostawszy się w niewolą Kirgiską r. 1774 przedany został w Bukaryi, gdzie po 7letniey służbie został officerem. Otrzymawszy wolność przewędrował wielką a ieszcze mało znaną część Azyi i w r. 1782 przez Indye wschodnie i Anglią do oyczyzny powrocił. W r. 1794 wydał w języku rossyyskim swoią podroż z opisem Bukaryi, Chiwy, Persyi, Samarkandyi, Tybetu i Indyi. Nie można było zaiste nikogo z większą korzyścią dobrać, iak tego męża który tak doskonale zna kraie i języki tych ludow.

Z Stokolmu d. 15. *Kwietnia.*

Już wątpliwości nie podpada, że pokoy między Szwecyą i Rossyą zostanie nie naruszony. W Finlandyi żadnych woysk nie zbieraią, a ostatnie negocyacye usuną zapewne potrzebę wszelkich uzbraiań.

Królestwo Jchmość przepędzą piękną część roku w zamku drottningholmskim. — Fregata Jarramas powrociła z morza środziemnego. — Professor i sekretarz akademii umieiętności P. Melanderhielm znany przez swoie astronomiczne pisma, żąda uwolnienia od służby.

Z Ratyzbony d. 18. *Kwietnia.*

Baron Albini powrocił tu onegday z Aszafenburga.

— Na dzisieyszem posiedzeniu w zgromadzeniu elektorskiem ukończono rzecz względem utrzymywania elektora trewirskiego. Każdy z 10 elektorow będzie mu płacić rocznie 10,000 ryń. a mieysce i czas wypłaty on sam wyznaczy.

Do tych czas ieszcze nie mamy ratyfikacyi od J. C. K. M. ostatniey uchwały Rzeszy, o co Francya tak bardzo nagli.

Z Rewlu d. 2. *Kwietnia.*

Na ostatnim seymie ślachta estońska zapewniła chłopom własność, ustaliła dowolne dotąd pańszczyzny, dała prawo obierania ze swego grona sędziego, odięła panom moc przedawania chłopów i dowolnego onych przenoszenia. Te uchwały poddał seym pod potwierdzenie Alexandra dobrego. — Któż wątpi aby to nastąpić nie miało. — W Rydze większa część ślachty uwolniła zupełnie od poddaństwa chłopow, i o potwierdzenie tego czynu Imperatora prosiła.

D O D A T E K

D O Nru. 37.

GAZETY KRAKOWSKIEY

W Niedzielę Dnia 8. Maia 1803.

WYPIS.

Z podroży z Bengalu do Petersburga przez pó:nocne prowincye Indyy, Kaszmir, Persyą morze kaspiyskie &c. &c. przez ś. p. Jerzego Forstera.

Chociaż część tey nader ciekawey podroży ieszcze r. 1790 wyszła w Kalkucie, z tem wszystkiem to dzieło w samey nawet Angm bardzo rzadkiem było. Pierwszy maior Rennel dał ie poznać Europie, umieszczaiąc zeń wyiątek w swym opisie Indyy. Oto iest iego zdanie w tey mierze: "Droga, którą się Forster udał z nad Gangezu na brzegi Kaspiyskie, ieszcze przez żadnego Europeyczyka nie była przebiegniona, a przynaymniey podobnego w tey mierze nie mamy dzieła. — Forster udał się lądem z Bengalu do morza Kaspiyskiego, a stamtąd drogą zwyczayną przez Wołgę do Petersburga w roku 1783 i 1784. Bezpieczeństwo iego osoby kazało mu omiiac kray Szeikow czyli Łahor; przebył więc wśród gór niedostępnych Ganges i Jemnah i przez Djombo do Kaszmiru się udał. Sądzę, że iedynie ciekawość była mu powodem do zwiedzenia tego sławnego kraiu, ponieważ iest bardzo odległym od drogi, którą się był udadź powinien. Przebywszy Indus o 20 mil powyżey Attoku, poiechał do Kabulu stolicy kraiu Tymur czyli Kandahar znańszego pod nazwiskiem Abdally. Chciał on swą drogę obrocić przez Bukaryą czyli Transoxyanę; ale zważywszy liczne niebezpieczeństwa, które go tam czekały, wolał się puścić zwyczayną drogą karawanów przez Kandahar czyli starożytną Alexandryą paropamizyeńską. Z tego miasta odprawiał podróż w prostey linii przez Herat aż do brzegów południowych morza Kaspiyskiego, przebiegaiąc prowincye Seistanu, Korezanu i Mazandaranu, które u starożytnych nosiły nazwiska Paropamizu, Aryi albo Aryany, Partyi, i Tapurów. Widać, że Forster nie maiąc nawet porownywania tak dalece, prawie tak samą drogę obrał sobie, którą Alexander W. ścigał Bessusa. Wędrował Forster w stroiu wschodnim i w towarzystwie Azyan po tych rozległych muzułmańskich kraiach, których rodacy tak przez zabobon iak i przez zazdrość nie cierpią cudzoziemców. Człowiek chcąc ułożyć i wykonac podobne przedsięwzięcie bez podania się nikomu w podeyrzenie, powinien posiadac wielką przytomność umysłu i szczególnieyszą ostrożność. Potrzeba było z poufalic się ze zwyczaiami i ięzykami kraiów przez które podróżował. Odkrycie iego taiemnicy byłoby przyprawiło o utratę życia; wypadało więc miec się ustawicznie na baczności względem współtowarzyszów podroży. — Przebiegł Forster od ostatnich granic angielskich w Indyach, aż do Aoudy nad morzem Kaspiyskim w przeciągu iednego roku 2700 mil angielskich (1620 mil poll.) Musiał on przez ten czas porzucić zwyczayny sposób życia, zrzec się wygod, które w Europie i nayniższa klassa ludu posiada, sypiać pod gołem niebem na słotach i śniegach, przestawać na żywności i sposobie warzenia, iaki był w kraiach, przez które przeieżdzał &c.„

Opis tey podroży iest w kształcie korres-

pondencyi listowney. W pierwszym liście czytamy bardzo ważną uwagę, ażeby Anglicy nie uważali się za cudzoziemców w Bengalu, którego są teraz panami. " Ich polityka niepowinna bydź iednodzienną. Ponieważ bogactwa i dostatki mieszkańców składaią bogactwo publiczne, należy więc mieć staranność o ich potrzebach, należy zachęcać ich prace. Takie postępowanie przyłożyłoby się równie do pomyślności ogólney iak i szczególnych mieszkańców, a razem byłoby nieiakiemś wynadgrodzeniem za pewne czyny, któreby znieść nie mogły surowego przetrząśnienia, i które iuż na charakterze narodowym wycisnęły odrażaiące piętno.

Autor dałey dowodzi, że zwierzchnictwo Anglików w tym kraiu ścieśniło iego handel z sąsiadmi, a tak wielka liczba gotowych pieniędzy zniknęła. Przystępnie dałey do opisania miast niektórych iako to Mourchet Abadu, Radjach Mahalu, Monguyru &c. &c., które wszystkie tylko kupy gruzów, i nayędznieyszy widok wystawiaią.

Drugi list zaczyna się od opisu Benaros sławnego przez swe bogactwa, piękność i mnostwo budowli, zgoła miasta nayznacznieyszego ze wszystkich będących ieszcze pod panowaniem Hindusow. Stąd mówi o religii tego narodu, i w naydrobnieysze ... szczegóły wchodzi. Podług P. Forstera Egipcyanie wzięli od Indusów mitologią, ustawy i umieiętności, co popiera świadectwem xiąg Hindusow zwanych Pouranas. " Tego xięgi w każdym wierszu dowodzą, że Egipcyanie byli onych uczniami, że im wykradli kopiią Waidow xiąg świętych, które tylko sami Bramini owie w ręku mieć mogą. Wnieść zatem wypada, że xięgi święte Egipcyan były kopiią xiąg świętych Indyyskich. "

Starozytny zwyczay uniewolniczania wdow po śmierci ich mężow, iuż poszed w niepamięć. " Szał dumny lub przesadzona miłość, które ie pędziły na stosy ich małżonkow, iuż powiększey części ostygły. Pokazały się bydź zdolnemi do przyięcia pociechy i czynią teraz żadosyć swym religiynym obowiązkom maiąc pieczołowitość około domu.

Na drodzę ku Rohilkend znalazł Forster tylko miasta i chaty walące się i puste. " W zgryzocie serca, mowi oddałem wszystkim diabłom Choudiah el Doulaha, chciałem nawet posłać tam i Anglikow, za wypędzenie licznego pokolenia Rohillahow, którzy ten kray zaludniali i zbogacali. Ta tylko iedna klassa Muzułmanow osiadłych w Indyach przykładała się z gorliwością do prac rolniczych.

(Reszta potem.)

DONIESIENIA.

W Drukarni Jana Maja w Krakowie na floryańskiey ulicy, wyszła z druku: *Podróż do Syryi i Egiptu w roku* 1783. 1784 *i* 1785. *z dwiema mappami obu tych kraiow i 4 kopersztychami, iako to piramid w Dziże, sfinxa, rozwalin Palmiry i kościoła słońca w Balbeku. Przez Pana Wolney.* W 2 Tomach in 8vo majori kosztuie Zł: pol: 27. Właściciel tey Drukarni uprasza JJ. PP. Prenumerantów, aby sobie raczyli to dzieło za okazaniem iego rewersu odebrać.

Z powodu, że łazienki nad Rudawą niedaleko Wizytek na ulicy Biskupiey pod Nr. 63 iuż wystawione i wszelkiemi wygodami potrzebnemi opatrzone zostały, donosi niżey wyrażony Prześwietney Publiczności z tym dokładem, iż od 30 Kwietnia zaczną się kąpiele, i że ustanowiwszy dobrą usługę i prócz biliaru inne przyzwoite przysposobiwszy zabawy, spodziewa się ziednać sobie zupełne ukontentowanie. Cena kąpieli dwoiaka, mianowicie po 20 i 14 kraycarow. W Krakowie d. 22 Kwietnia 1803.

Andrzey Auer, mieyski chirurg.

Kąpiele z wod mineralnych w Krzeszowicach otwieraią się podług zwyczaiu od d. 1go Maia r. b. Cena stancyy i kąpieli iest ta sama iak w roku przeszłym. Poczyniono tam wiele odmian i urządzeń, służących nie tylko do wygody i zabawy gości, ale nadto dla pomnożenia skutkow kąpieli. Przyięto nowego traktyera, który naywiększey dołoży staranności dla służenia gościom po mierney cenie dobrem iedzeniem, trunkami i innemi do ochłodzenia służącemi napoiami. — W Krzeszowicach dnia 1go Maia 1803.

Filling medyc: Doktor.

Przez Magistrat C. K. Głownego Miasta Krakowa na żądanie tuteyszego złotniczego zgromadzenia do wiadomości podaie się, że kamienica tegoż zgromadzenia dziedziczna w ulicy Brackiey pod Nr. 243 sytuowana w trzechletnią arendowną possessyą sposobem publiczney w teyże samey kamienicy na dniu 25 Maia roku bieżącego o godz. 10 przed południem sądownie mianey bydź odbytey licytacyi naywięcey daiącemu z kondycyami niżey wyrażonemi wypuszczona zostanie.

1. Zaarendowanie wzwyż rzeczonym dniu 25 Maia r. b. rozpocznie się, a z tymże samym dniem i miesiącem w roku 1806 zakończy się.

2. Wywołanie naypierwsze ceny tego zaarendowania ryń. 250.

3. Każden zaarendowania życzący sobie, przed licytowaniem 10 część naypierwszego wywołania iako wadium w kwocie ryń. 25 ma złożyć.

4. Naywięcey daiący zostanie arendatorem, i gdyby on po otrzymaney arendzie od tey odstąpił, więc nie tylko złożone vadium utraci, ale też ieszcze na iego niebespieczeństwo i Koszta powtorne zaarendowanie wypisane będzie.

5. Arendator pozostały powinien zaraz po zawarciu arendownego aktu wypadaiącey arendowny kwartalny czynsz, tak iako i przez całe trzy roki każdego kwartału przodkiem starszym tego zgromadzenia płacić.

6. Zgromadzenie przyymie na siebie obowiązek wszystkie powszechnie potrzebne, więcey iak ryń. 5 wynoszące tey kamienicy reparacyi bez których kamienica rzeczona, albo iey pomieszkania części w całości, albo należycie użytą bydźby nie mogła z swego skarbu zastąpić, ale reparacye ryń. 5 albo mniey kosztuiące arendator bez nadgrodzenia sam podiąć z własności swey i naiyosobliwiey całą kamienicę w tym samym stanie w iakowym onęż bierze, po trzech rokach znowu nazad oddać iest obowiązany daley:

7. Obowięzuie się zgromadzenie wszystkie miane bydź płacone z tey kamienicy podatki i prowizye od wszystkich znaydować się maiących na nię zaciągnionych summ, oraz z ochędożeniem kominow i wyprzątnieniem mieysc sekretnych z swego własnego zastąpić.

8. Arendator za każde swoie własną albo swoich przyiętych mieszkańcow winę podeyrzenie poniesione szkody i niebespieczeństwa, iako naprzykład ogień w odpowiedzialności zostanie, i owszem iest powinien w tey kamienicy czystość podług wszelkiey możności zachować.

9. Gdyby arendator albo zgromadzenie tych warunkow wiernie nie dopełniło, tedy przedostatniey stronie wolno iest dopełnienia kontraktu żądać, albo takowey przed wyściem arendownego czasu, wszelako przodkiem o ieden kwartał wypowiedzieć.

10. Arenda ta z dniem 26 Maia roku 1806 skończyć się ma, gdyby nawet strony kontraktuiące się co do wypowiedzenia arendy tey wcale z sobą nie zniosły się.

11. Gdyby kamienica, albo iey zamieszkalne części w iakowymkolwiek bądź sposobie, aby tylko nie zwiany arendatora, albo iego przynależących bądź przyietych mieszkańcow, niezamieszkalną i nie użyteczną stała się, w ow czas arendatorowi całkowity, albo dotyczący w proporcyi nieużyteczności Pomieszkań ten wypadaiący arendowny czynsz zmnieyszony zostanie. Wszyscy przeto życzący sobie tey arendy maią się w mieysau czasie wyżey rzeczonych znaydować.

Drdacki.

Z Rady Magistratu C. K. Miasta Stołecznego Krakowa.

Dnia 19. *Kwietnia* 1803.

Fiala, sekretarz.

Ninieyszym publicznie obwieszcza się, że

1mo Propinacya mieyska, to iest: prawo robienia i sprzedania Piwa w mieście Gielniowie dnia 16 Maia r. b. i w mieście Odrzywole dnia 18 Maia r. b. rano o godzinie 9tey publicznie licytowana będzie.

2do Że takowa arenda od 1 Junii r. b. zaczyna się i dnia ostatniego Października r. 1804 kończy, więc cały rok i 5 miesięcy trwać będzie.

3tio Że każdy licytować chęć maiący na propinacyą Gielniowską 10 ryń. 30 kr. i na propinacyą Odrzywolską 11 ryń. 39 kr. vadium przed kommissyą licituiącą złożyć będzie powinien, przez którą to kommissyą

4to Wszelkie punkta i obowiązki publicznie w polskim stylu każdemu oświadczone będą.

Ces. Król. Guberniu m Galicyi Zachodniey czyni na żądanie Imp. Rossyyskiego Wielko rządu wołyńskiego, podolskiego i mińskiego wiadomo: że dekretem Imp. Rossyyskiego Trybunału wołyńskiego w konkursie Xięcia Kalixta Ponińskiego wypadłym termin Kondescencyi dla należytego obrachunku ilości iego długów na dzień 30ty Lipca nowego a 18ty Lipca starego stylu wydany został, w którym to czasie wierzycielie wspomnionego Xięcia do wsi Ponińska zwaney, a w wielkorządzie wołyńskim położoney ziechać, w przypadku zaś niestawienia się wszelką z takowey opieszałości wynikłą szkodę sobie samym przypisać maią. W Krakowie d. 3 Kwietnia 1803.

Widmann.

Krok tak pożyteczny dla społeczności ludzkiey iaki uczyniono z wszelkich doświadczeń, iż szczepienie krowiey ospy przeciw naturalney dziecinny ospie i tylu złego z niey wynikywaiącego częstokroć nawet śmiertelne skutki naturalney ospy zabezpiecza; skłonił wydawcę do drukowania drugiey Edycyi opisania krowiey ospy przez JP. Neuhausera cyrkularnego Chirurga, pomnożony dodatkiem i lepszym wyobrażeniem ospicy krowiey w kopersztychu, stosownie do iey okresow od zaszczepienia aż do końca choroby, przyozdobioney. Przedsięwzięcie to tak wydawcy iak i Autora bardziey się ściąga do tego, aby przedmiot, który wszystkim Rodzicom i dzieci opiekunom niepowinien bydź oboiętnym, lepiey publiczności dać poznać, a niżeli swego własnego zysku w tym upatruiąc. — Exemplarz ieden tego opisania z illuminowanym kopersztychem kosztuie w Xięgarni Fr. Gertnera tu w Krakowie kr. 24 czyli zł. 1 gr. 18.

W Teyże Xięgarni znayduią się następuiące Xiążki:

Informator stęplowy czyli krotki Alphabetyczny Zbior Przedmiotow i Charakterow znayduiących się w stęplowym Patencie z wyrażeniem ceny stęplu, w każdym razie, a oraz rozróżnieniem klass stęplu i oznaczeniem paragrafow Patentu, które takowy przepis zawieraią, z Tabellami od summ pieniężnych. Xiążeczka bardzo użyteczna dla wszystkich trudniących się interessami. — Kosztuie zł. pol. 2 gr. 12. Na prowincyach można się do Pocztamtow nayblizszych, udawać, a te w tey samey cenie dostawią.

Mellina Lekarstwa Domowe, czyli Zbior naylepszych, nayużytecznieyszych i naypewnieyszych środkow zachowania zdrowia ludzkiego, oraz zapobieżenia chorobom w przyzwoitym czasie, wydane podługim doświadczeniu na światło w Krakowie 1802 f. 2. gr. 12.

Stoletni Kalendarz od roku 1800 aż do 1900 - - zło. 2.

Lekarz koni, szczęśliwy prędki i tanio uzdrawiaiący - - zło. 2.

Adwokat dokładny kraiowy, w którym się wszystkie w życiu ludzkim potrzebne pisma znayduią i bez pomocy adwokata ułożone bydź mogą - - zło. 2.

Sposób doświadczeniem okazany i z twierdzony przez który muchy, pluskwy, mole z sukien, i skrzyń, pchły, szczury i myszy łatwemi i niewinnemi wcale środkami na rok cały wygładzić można. - - - - - - - - - - - gr. 12.

Magistrat Król. Miasta Stołecznego Krakowa do wiadomości podaie, iż Naywyższe rządy kraiowe przez dekret swoy ddo 18 Marca r. b. Nr. 4280 nakazały, ażeby pierwsza rata podatku kwaterowego naydaley do dnia 21 Lutego, druga zaś rata do dnia 21 Sierpnia; Podatku zaś dymowego pierwsza rata do dnia 21 Marca, a druga rata naydaley do 21 Września każdego roku, wypłacona została, owi zaś którzyby do tego wzwyż naznaczonego terminu podatkow tych nie wypłacili, exekucyą do zapłacenia ich przyciśnionemi zostali.

Wszem wobec tedy do wiadomości podaie się iż Ci którzy kwaterowy podatek do dnia 21 Lutego i 21 Sierpnia, zaś dymowy do dnia 21 Marca i 21 Września niezapłacą do oddania takowych podatkow exekucyą woyskową przymuszeni zostaną.

Oraz wszyscy którzy dymowe, tudzież podatek extraordynaryyny w przeszłym miesiącu Marcu i aż dotąd niezapłacili takową należytość unikaiąc exekucyi Woyskowey natychmiast do kassy tuteyszey mieyskiey odnosić maią. W Krakowie d. 21 Kwietnia 1803.

Drdacki.

Plinta.